

şahane büyükbabalar

Bu ay iki tane birbirinden güzel kitap hakkında yazmak istiyorum. Kitapların ortak paydası büyükbaba sevgisi. İki dedemi de hiç tanımadım. O nedenle bu kitapları bir başka sevdim.

İlk kitap, 1968 yılı H. C. Andersen Ödülü sahibi James Krüss'e ait. 1997 yılında yitirdiğimiz bu yazar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'nca yayımlanan Büyük Dedem ve Ben kitabıyla Alman Gençlik Edebiyatı ödülünü de almış. Bir çocuk kitapları yazarı ve eleştirmeni olarak elimden çok sayıda Türkçe, İngilizce, İspanyolca ödüllü, ödüksüz kitap geçiyor. Bu kitap kadar beni heyecanlandırıp, "Ah, bizim dilimizde de benzeri yazılsa" dediğim kitap sayısı çok değil. 10 yaşında olan Boy, kız kardeşleri kızamuk çıkarınca bir hafta boyunca büyük dedesi ile ninesinin yanına yollar. Seksen dört yaşındaki büyük dede öykü anlatmaya ve şiir yazmaya bayılır.

Bayılmakla kalmaz bu uğraşına torununu da ortak eder. Birinci gün dede Aksak Jonathan öyküsünü anlatır. Aksak Jonathan hem topal hem kekeme bir balıktır. Bir gün denizde yanı ölü durumda bir kazazede kadın bulur. Kadın bayılmadan önce kekeleyerek teşekkür eder. Balıkçı onu evine getirir. Kadını tedavi etmeye başlar. Kadın kendine gelince ilk iş kekelemekten kurtulmak için çalışmaya başlar, çünkü kaza geçirmeden önce kekeme değildir. Çalışmalarına balıkçıyı da ortak eder. Yaşamı boyunca hep kekeme kalacağına inanan utangaç ve aksak Jonathan birden kekeleyemeyi bırakacağına ikna olur. Çok değişir. Şakalar yapmaya başlar. Bir kaç ay sonra ikisinde de kekelemekten eser kalmaz. Bir süre sonra topallamaktan da vazgeçer. Derken kadının memleketinden bir haber gelir. Bera-ber kaza geçirdikleri ve öldü sandığı kardeşi sağdır. Kadının da mucizevi kurtuluşunu haber almış, onu almak için yelkenlisi

ile yola çıkmıştır. Derken erkek kardeş gelir ve Jonathan ile kadın çok üzümler ayrılırlar. Jonathan'ın üzüntüsünü görenler, "Senin karn olsaydı, burada kalması yakışık alırdı" derler, "Neden hiç teklif etmedin?" "İster miydi?" der Jonathan şaşkınlıkla. "Neden ona hiç sormadın, Jonathan. Düş peşine sor" derler. Jonathan son kez kekeleyerek kadına "Benim karn olur musun? diye sorar. Kadın da son kez kekeleyerek "E...e.evet Jo.. jo.. Jonathan!" der. Çiftin yedi oğlu, dört kızı olur. Hepsisi sağlıklıdır. Büyük baba torunu ile bu öykünün kısıdan hissesini konuşur. Sonra şiir zamanı gelir. İkisi karşılıklı oturup içinde A dan Z'ye kadın isimleri geçen bir kadın ABC'si ile bir erkek ABC'si şiiri yazarlar. Sizde dedenin yazdığından tadımlık sunuyorum.

İlk erkekti Âdem/Öndan başlayalım madem/Tüm iktidar Sezar'daydı/Brütüs onun canına kıydı /Cengiz Han'dan herkes korktu/Çağatay onun oğluydu/Sizin de bildiğiniz gibi/Dickens yazdı Oliver Twisti.

İşte günler böyle geçer. Her güne bir öykü, her güne sözcüklerin büyümesini duyumsatan bir şiir. Her seferinde hissettirmeden verilen bir yaşam bilgeliği. Hepsinden önemlisi beraber olmaktan derin bir zevk alan bir dede ile torunun mutluluğu. Daha ne olsun? Yaşamlarında sevdikleri bir dedeleri olan ya da sözcüklerden bu denli keyif alan böyle bir dedeyi benim gibi özleyen bütün 8-12 yaş grubu çocuklarına bu kitabı öneririm.

İkinci kitap, Günışığı Kitaplığı'nca yayımlandı. Peter Hartling'in Büyükbaba Taşınıyor isimli eseri. Peter Hartling yaşayan en önemli Alman çocuk edebiyatı ustası olarak H. C. Andersen 2008 adayydı. O da Alman Gençlik Edebiyatı Ödülü sahibi.

12 yaşındaki Laura ve 10 yaşındaki Jakob'un dedesi herkesin İhtiyar John diye çağırıldığı John dede 75 yaşındadır. Kendine bakması zorlaşmıştır. Onu evlerine davet ederler. İhtiyar John, kendine özgü çetin bir cevizdir. Altı aylık deneme süresiyle tekliflerini kabul eder. Bu altı ay sürede evin içinde inatçı ve komik bir yaşlıyla beraber yaşamının zorlukları ve güzellikleri sergilenir. Bazen aileyi güldürür, bazen de sinir eder. Ama hep çocukların tarafındadır. Sorunlarda bazen yatıştırıcı, bazen kolaylaştırıcı gerektiğinde de riskleri üstlenip kurtarıcı rol oynar. Torunlarına bir köpek armağan eder. İhtiyar, kasabanın sevgilisi olmuştur. Üstüne üstlük bir de âşık olmasın mı? Jakob, yaşlı bir insanın nasıl olup da âşık olacağına hiç akıl sır erdiremez. Dede, küplere biner, "Yani benim gibi bir moruk artık birine tutulamaz mı diyorsun, sevgili torunum" der? Aile, kendi ön yargıları ile yüzleşir. Büyükbaba, sevdiği kadın Bayan Besemeer'i onlarla tanıştır. Bazen Bayan Besemeer onlara yemeğe gelir, bazen büyükbaba ona gider. Herkes duruma alışır ve benimser. Bunlar olurken İhtiyar John'un unutkanlığı hep artar, gücü de aza-

lır. Bir gün bahçede düşer ve hastaneye kaldırılır. İyileşip, tekrar aralarına döner ama artık tüm aile birlikte az zamanları kaldığını farkındadır. Şahane bir yılbaşı kutları. Sonra zaman gelir. Büyükbaba uğurlanırken Laura ve Jakob ilk sırada yürürler. Artık gözlerini kapadıkları zaman onu her zaman oturduğu kanepenin sağ köşesinde görebileceklerini ama gözlerini açınca artık o köşenin hep boş olacağını bilirler.

Büyükbaba Taşınıyor, aynı evde bir yaşlı aile bireyi ile yaşamının zorluklarını ve güzelliklerini sade, doğal ve esprili biçimde yansıtan bir roman.

Önyargıları zorluyor ve kırıyor. Pekâlâ, yaşlıların da âşık olabileceğini kabul ettiriyor. Bir de ölümün kaçınılmazlığı ile okuru çok doğal biçimde yüzleştiriyor. Acıklı bir üslup yok, abartı yok, korkutucu hiçbir sözcük yok. Ölüm de yaşam gibi sade ve doğal. Dede torun ilişkisini anlatan harika bir kitap daha çıktı. Nehrin Oğlu. Tudem yayımladı, Carnegie ödüllü. Onun adını dikkatinize sunayım ve daha uzun yazabileceğim bir başka yazıya saklayayım.

Dedeler ve ninelere şükran, anılar biriktirmenizi, değillerse her anınızı mutlulukla anımsamanızı dilerim.

Mavisel Yener'in Şiir Saldım Gökyüzüne (Toroslu Kitaplığı) kitabında yer alan Sobbe şiiriyle veda edeyim.

Şu çocuk /Benim dedemmiş./Bu fotoğrafı sünnetinde çekti miş

Ağaçtan erik çalan/elebeleme oynayan/leblebiyi çok seven/şeker kere şeker kaç eder/ezbere bilen/yaramaz bir çocukmuş

Ebeledim seni dede/Yıllar sonra /Sobe!

Sevgiyle, sağlıklı kalın.

ahru@ttn.net